

KLÍČOVÉ TÉMA¹

Článek 6 (trestní část)

Vzdání se záruk spravedlivého procesu

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2023)

Úvod

Litera ani duch článku 6 Úmluvy nebrání tomu, aby se osoba z vlastní vůle výslovně nebo konkludentně vzdala práva na záruky spravedlivého procesu. Má-li však být vzdání se práva na účast na soudním řízení pro účely Úmluvy účinné, musí být učiněno jednoznačně a musí jej doprovázet minimální záruky odpovídající jeho významu. Kromě toho nesmí odporovat žádnému důležitému veřejnému zájmu (*Sejdovic proti Itálii* [velký senát], 2006, § 86; *Dijkhuizen proti Nizozemsku*, § 58).

Zásady vyplývající ze současné judikatury

- Soud přijal měřítko „vědomého a informovaného vzdání se práva“ (*Ibrahim a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2016, § 272).
- Tato norma vyžaduje, aby jakékoli vzdání se záruk (*Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, § 100–102; *Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, § 115; *Pishchalnikov proti Rusku*, 2009, § 77):
 - bylo učiněno jednoznačně;
 - doprovázely minimální záruky odpovídající jeho významu;
 - bylo dobrovolné;
 - bylo učiněno na základě informované volby;
 - bylo jasné: je třeba, aby byla osoba schopna rozumně předvídat následky, které její jednání způsobí;
 - nebylo v rozporu s žádným důležitým veřejným zájmem.
- Některá práva podle článku 6 vyžadují přísné dodržení měřítek vztahujících se na vzdání se práva, která byla stanovena v judikatuře Soudu. Zejména vzdání se práva vyslyšet svědka, které je jedním ze základních práv uvedených v čl. 6 odst. 3, jež představují pojem spravedlivého procesu, vyžaduje takové přísné dodržení (*Murtazaliyeva proti Rusku* [velký senát], 2018, § 118).
- Stejně tak právo na obhájce, které je dalším základním právem tvořícím pojem spravedlivého

¹ Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy (Sekce pro vztahy s veřejností a publikaci) a Evropského soudu pro lidská práva (Oddělení správy znalostí). Tento překlad byl zveřejněn na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

procesu podle článku 6 Úmluvy, vyžaduje zvláštní ochranu „vědomého a informovaného vzdání se práva“ (*Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015, § 101). To však neznámá, že se stěžovatel může platně vzdát práva na přístup k obhájci pouze za přítomnosti právního zástupce (*Fariz Ahmadov proti Ázerbájdžánu*, 2021, § 50–55).

- Tato zvláštní ochrana znamená zejména níže uvedené záruky:
 - podezřelé osoby musí být informovány o svých právech, včetně práva na přístup k obhájci (*Ibrahim a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2016, § 272); informace o tomto právu musí být poskytnuta neprodleně po zadržení (*Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, § 118);
 - informace o tomto právu musí být poskytnuta neprodleně po zadržení (*Simeonovi proti Bulharsku* [velký senát], 2017, § 118);
 - vzdání se práva na obhájce podpisem předtištěného textu „právníka nevyžaduji“ při absenci příslušných procesních záruk je sporné (*Bozkaya proti Turecku*, 2017, § 48; naproti tomu *Sklyar proti Rusku*, 2017, § 22–25);
 - předchozí vzdání se práva, i když bylo platně učiněno, se nepovažuje nadále za platné, pokud stěžovatel následně výslovně o obhájce požádal (*Artur Parkhomenko proti Ukrajině*, 2017, § 81);
 - vzdání se práva není platné, pokud byl stěžovatel vystaven ze strany policie špatnému zacházení (*Turbylev proti Rusku*, 2015, § 96);
 - vnitrostátní soudy přesvědčivě přezkoumají a prokázají okolnosti související se vzdáním se práva na přístup k právnímu obhájci (*Türk proti Turecku*, 2017, § 53–54).
- Pokud vzdání se práva na přístup k obhájci splňuje standard „vědomého a informovaného vzdání se práva“, není podle judikatury Soudu důvod pochybovat o celkové spravedlnosti trestního řízení vedeného proti stěžovateli (*Šarkienė proti Litvě* (rozhodnutí), 2017, § 38; *Sklyar proti Rusku*, 2017, § 26).
- Soud rovněž podotkl, že jednání o vině a trestu v trestním řízení má v podstatě za následek vzdání se řady procesních práv (*Navalnyy a Ofitserov proti Rusku*, 2016, § 100). Je však třeba, aby u každého rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu byly splněny níže uvedené podmínky (*Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii*, 2014, § 91–92):
 - stěžovatel musí dohodu přijmout s plným vědomím skutkových okolností a právní kvalifikace a skutečně dobrovolně;
 - obsah dohody a to, zda byla uzavřena mezi stranami spravedlivým způsobem, musí soud dostatečně přezkoumat.
- Vzdání se záruk má zvláštní význam rovněž v případech týkajících se soudních řízení konaných v nepřítomnosti. V této souvislosti Soud rozhodl, že jde o odepření spravedlnosti, pokud osoba odsouzená v nepřítomnosti nemůže následně dosáhnout toho, aby soud znovu rozhodl o důvodnosti obvinění, a to jak po právní, tak po skutkové stránce, pokud nebylo prokázáno, že se vzdala svého práva dostavit se k soudu a hájit se nebo že měla v úmyslu se soudnímu řízení vyhnout (*Sejdovic proti Itálii* [velký senát], 2006, § 82).

Významné příklady

- *Dvorski proti Chorvatsku* [velký senát], 2015 – týkající se práva na přístup k obhájci podle vlastního výběru;

- [Simeonovi proti Bulharsku](#) [velký senát], 2017 – týkající se práva na přístup k obhájci;
- [Medenica proti Švýcarsku](#), 2001 – týkající se soudních řízení konaných v nepřítomnosti obžalovaného;
- [Natsvlshvili a Togonidze proti Gruzii](#), 2014 – týkající se jednání o dohodě o vině a trestu.

Shrnutí obecných zásad

- Obecné zásady: [Sejdovic proti Itálii](#) [velký senát], 2006, § 86;
- Obecné zásady práva na obhájce: [Dvorski proti Chorvatsku](#) [velký senát], 2015, § 100–102; [Simeonovi proti Bulharsku](#) [velký senát], 2017, § 115;
- Obecné zásady pro jednání o vině a trestu: [Navalnyy a Ofitserov proti Rusku](#), 2016, § 100;
- Obecné zásady soudního řízení konaného v nepřítomnosti obžalovaného: [Sanader proti Chorvatsku](#), 2015, § 72–74.

Vzdání se práva podle ostatních článků úmluvy

Článek 3 Úmluvy:

- Ve věci [Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku](#), 2018, § 61, Soud s odkazem na absolutní povahu článku 3 (viz například [Muršić proti Chorvatsku](#) [velký senát], 2016, § 96), nepřijal argumentaci vlády žalovaného státu, že stěžovatele, kteří byli zbaveni svobody, a tedy v moci orgánů, lze považovat za osoby, které se platně vzdaly svého práva na přiměřené podmínky vazby.

Článek 5 Úmluvy:

- Soud rozhodl, že právo na svobodu je ve smyslu Úmluvy v „demokratické společnosti“ příliš důležité na to, aby osoba přišla o ochranu podle Úmluvy pouze z toho důvodu, že se dobrovolně nechá vzít do vazby. Zadržování může být v rozporu s článkem 5, i když s ním dotyčná osoba souhlasila ([De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii](#), 1971, § 65; [Storck proti Německu](#), 2005, § 75). Soud tedy neshledal skutečnost, že stěžovatel sám požádal o uvalení domácího vězení a nenapadl soudní rozhodnutí, kterými bylo toto opatření nařízeno, za vzdání se práva na svobodu podle článku 5 ([Buzadji proti Moldavsku](#) [velký senát], 2016, § 106–110).

Další odkazy

Další klíčová témata:

- [Přístup k obhájci](#)
- [Rozhodčí řízení \(občanskoprávní část článku 6\)](#)
- [Presumpce nevinny](#)

Tiskové přehledy:

- [Zadržení policií a pomoc obhájce](#)

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případy:

- [Sejdovic proti Itálii](#) [velký senát], č. 56581/00, ESLP 2006-II, § 86;
- [Murtazaliyeva proti Rusku](#) [velký senát], č. 36658/05, 18. prosince 2018, § 118.

Další případy podle článku 6:

- [Medenica proti Švýcarsku](#), č. 20491/92, ESLP 2001-VI;
- [Pishchalnikov proti Rusku](#), č. 7025/04, 24. září 2009, § 77;
- [Natsvlisvili a Togonidze proti Gruzii](#), č. 9043/05, ESLP 2014 (výňatky), § 91–92;
- [Sanader proti Chorvatsku](#), č. 66408/12, 12. února 2015;
- [Turbylev proti Rusku](#), č. 4722/09, 6. října 2015;
- [Dvorski proti Chorvatsku](#) [velký senát], č. 25703/11, ESLP 2015, § 100–102;
- [Navalnyy a Ofitserov proti Rusku](#), č. 46632/13 a 28671/14, 23. února 2016;
- [Ibrahim a ostatní proti Spojenému království](#) [velký senát], č. 50541/08 a 3 další, 13. září 2016, § 272;
- [Artur Parkhomenko proti Ukrajině](#), č. 40464/05, 16. února 2017;
- [Simeonovi proti Bulharsku](#) [velký senát], č. 21980/04, 12. května 2017, § 115;
- [Šarkienė proti Litvě](#) (rozhodnutí), č. 51760/10, 27. června 2017;
- [Sklyar proti Rusku](#), č. 45498/11, 18. července 2017, § 22–26;
- [Bozkaya proti Turecku](#), č. 46661/09, 5. září 2017, § 48;
- [Türk proti Turecku](#), č. 22744/07, 5. září 2017;
- [Fariz Ahmadov proti Ázerbájdžánu](#), č. 40321/07, 14. ledna 2021;
- [Dijkhuizen proti Nizozemsku](#), č. 61591/16, 8. června 2021.

Vzdání se podle ostatních článků:

Článek 3:

- [Muršić proti Chorvatsku](#) [velký senát], č. 7334/13, 20. října 2016;
- [Pocasovschi a Mihaila proti Moldavsku a Rusku](#), č. 1089/09, 29. května 2018, § 61.

Článek 5:

- [De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii](#), 18. června 1971, série A č. 12, § 65;
- [Storck proti Německu](#), č. 61603/00, ESLP 2005-V, § 75;
- [Buzadji proti Moldavsku](#) [velký senát], č. 23755/07, 5. července 2016, § 106–110.